

4. Beck U. The Brave New World of Work. — Oxford: Polity Press, 2000. — P. 5.
5. Handy C. The Future of Work. Oxford: Basil Blackwell, 1984.
6. Rifkin J. Op. cit. P. xv.

Стаття надійшла до редакції 31.05.2010 р.

УДК 331.53

Л. М. Лавриненко, канд. екон. наук,
ДУ «Інститут економіки та прогнозування
НАН України»

СУЧАСНИЙ СТАН РИНКУ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ

АНОТАЦІЯ. У статті проаналізовано специфіку проблем взаємодії ринку праці та ринку освітніх послуг, визначено напрями підвищення конкурентоспроможності випускників за рахунок забезпечення відповідності якості освіти вимогам роботодавців.

КЛЮЧОВІ СЛОВА. Освіта, професійна підготовка, ринок праці, ринок освітніх послуг, робоча сила, кваліфіковані кадри.

АННОТАЦИЯ. В статье проанализирована специфика проблем взаимодействия рынка труда и рынка образовательных услуг, определены направления повышения конкурентоспособности выпускников за счет обеспечения соответствия качества образования требованиям работодателей.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА. Образование, профессиональная подготовка, рынок труда, рынок образовательных услуг, рабочая сила, квалифицированные кадры.

ANNOTATION. In the article the specific of problems of co-operation of labour-market and market of educational services, certainly directions of increase the competitiveness of graduating students, is analysed due to providing of accordance of quality of education the requirements of employers.

KEYWORDS. Education, professional preparation, labour-market, market of educational services, labour force, skilled shots.

Вступ. Поліпшення якості освіти та рівний доступ до неї є одним з головних завдань сучасної державної політики в галузі освіти, національним пріоритетом і передумовою національної безпеки держави, умовою реалізації права громадян на освіту [1]. Загалом окреслена проблема віддзеркалює світову тенденцію інноваційного розвитку освітніх систем, адже світове співтовариство визнало, що освіта, добробут і здоров'я людини — головні чинники якості її життя, а якість освіти — головна мета, пріоритет розвитку громадянського суспільства.

Розвиток освіти є стратегічним ресурсом подолання кризових процесів, покращання людського життя, забезпечення національних інтересів, зміцнення авторитету і конкурентоспроможності української держави на міжнародній арені. Саме цим питанням приділялося багато уваги у вітчизняній економічній науці. Найбільш вагомими є здобутки в результаті наукових досліджень вітчизняних учених-економістів Е. Лібанової, І. Петрової, Л. Лісогор М. Семикіної, Т. Кір'ян, В. Антонюк, Н. Кузнецової та ін. У ході дослідження цих проблем науковці підкреслювали значення системи освіти в соціальному і економічному розвитку суспільства. Однак подальшого опрацювання потребують сучасні вимоги ринку праці та бізнесу до підготовки випускників вузів.

Постановка завдання. Метою дослідження є аналіз проблем взаємодії ринку праці та ринку освітніх послуг, без вирішення якого неможливе формування якісно нової робочої сили, забезпечення кваліфікованими кадрами економіки країни. Світова фінансова та економічна криза створила виклики для української науки і освіти, що змушує переосмислити їх місце і роль у суспільно-економічному житті країни.

Результати. Проблема якості освіти набуває останнім часом особливої гостроти. Якість освіти — це ряд системно-соціальних якостей і характеристик, які визначають відповідність системи освіти прийнятним вимогам, соціальним нормам, державним освітнім стандартам. Отримання якісної освіти безпосередньо залежить від якості самих вимог (цілей, стандартів і норм), якості ресурсів (програми, кадровий потенціал, контингент абітурієнтів, матеріально-технічне забезпечення, фінанси і т.д.) та якості освітніх процесів (наукова та навчальна діяльність, управління, освітні технології), які безпосередньо забезпечують підготовку фахівців. У світовій практиці застосовуються три основних підходи до оцінювання якості освіти: *репутаційний* (на основі експертних оцінок), *результативний* (за об'єктивними показниками) і *загальний*. Кількість підходів може бути більшою: *традиційний* (престижність ВНЗ), *науковий* (відповідність стандартам), *менеджерський* (задоволення клієнта), *споживчий* (сам споживач визначає якість), *демократичний* (користь вищого закладу для суспільства).

Освіта та професійна підготовка є фундаментом людського розвитку та прогресу суспільства. Розвиток держави, структурні перетворення на мікро- і макроекономічному рівнях повинні гармонічно поєднуватися з реформою освіти та професійної підготовки для того, щоб задовольнити потреби і прагнення людей, особливо молоді, встановити нову систему цінностей, відповіда-

ти запитам людства щодо змін у сфері роботи як у громадському, так і у приватному секторах.

Сучасна система освіти в Україні повинна давати студентам навички і знання відповідно до сьогоденних економічних потреб, забезпечувати державу висококваліфікованими фахівцями. За даними Всесвітнього економічного форуму, наша країна посідає 46 місце з 133 за якістю загальної вищої та професійної освіти [2]. Це найкращий показник серед країн СНД. До того ж, українські технарі користуються великим попитом на світовому ринку. Але, відома проблема полягає у тому, що кількість тих, що навчаються за соціально-гуманітарними спеціальностями, набагато перевищує кількість тих, що навчаються за технічними спеціальностями. Звичайно, країні потрібний хороший юрист і економіст, але не в таких кількостях (як склалося в останні роки). І як наслідок, те, що випускникам соціально-гуманітарних спеціальностей важко буде знайти роботу, і взагалі, малий відсоток випускників працює за спеціальністю.

Існуюча система як середньої, так і вищої освіти як і раніше багато в чому формальна. Методики навчання, загальна матеріальна база, а також лабораторії, які формують професійний досвід студентів, у більшості навіть провідних українських вузів змінюються повільно, не дивлячись на те, що сьогоденний ринок праці дуже швидко змінює та вводить нові професії, а тим саме — диктує свої вимоги до робітників та спеціалістів.

По-перше, відразу після захисту диплома більшість випускників можуть справитися тільки з базовими функціями у відповідному їх спеціальності підрозділі і працювати, наприклад, на позиції асистента. Все це свідчить про те, що в навчальних програмах не дістає дисциплін, необхідних молодим фахівцям для професійного розвитку, перш за все — практичних занять, де студент здобуде необхідні знання та навички, які будуть здатні мотивувати студентів на подальший професійний розвиток.

По-друге, не усвідомлюють реальний рівень своєї професійної компетенції, просто не розуміють, що для їх придбання необхідно докласти немало зусиль. Тільки невеликий відсоток вчорашніх студентів успішно проходять всі етапи відбору та працюють за спеціальністю, решта — поповнюють відсоток безробітних, чи працюють не за спеціальністю. Все це говорить про те, що повноправним замовником навчання повинні бути бізнес, а не тільки Міністерство освіти і науки.

Система освіти в її нинішньому стані здатна дати майбутньому фахівцеві в кращому разі лише світоглядну базу. Проте майс-

три своєї справи, або, як мінімум, люди, що володіють достатнім набором професійних знань і загальним уявленням про те, де і як їх застосовувати, потрібні бізнесу зараз і тепер. У випускника такого мінімуму немає, перш за все тому, що не вистачає практики роботи. Розрив між рівнем освіти, який пропонують вузи, і тими, хто потрібний компаніям, величезний.

Багато працедавців вважають, що вузівський диплом для молодого претендента взагалі не може розглядатися як «направлення на роботу». У реальному процесі працевлаштування перевага віддається не освіті, а досвіду, тому, що володіючи лише теорією, випускникам дуже складно застосувати її на практиці. Не випадково працедавці віддають перевагу кандидатам, що вже мають досвід роботи. Далекоглядним студентам, таким чином, доводиться або працевлаштуватися в період навчання, щоб до випуску мати резюме із заповненим розділом «досвід», або покладатися на стажування і практику в бізнес-структурах, що співробітничують з тим або іншим вузом.

Навіть випускники престижних вузів потребують спеціальної адаптації для роботи в бізнесі. Необхідно бути компетентним не тільки в наочній області, але й розуміти бізнес-процеси компанії, а для цього потрібний, як мінімум, курс адаптації, максимум навчальний курс. При цьому далеко не кожен старанний студент перетворюється на успішного працівника, для цього потрібний декілька інший набір компетенції, чим у процесі навчання.

Висновки. Таким чином, ми розглянули лише окремі проблеми сучасної професійної освіти. Однак уже тепер зрозуміло, що стан освітнього простору України є вкрай суперечливим. Недосконалість діючої системи підготовки спеціалістів, неврахування системою потреб економіки і попиту на ринку праці, динаміки попиту та пропозиції на ринку освітніх послуг призводить до ускладнення працевлаштування випускників навчальних закладів, потребує комплексного, послідовного державного підходу до вирішення цієї проблеми.

Література

1. Програма економічних реформ в Україні на 2010—2014 рр. — Реформа системи освіти. — Інтернет ресурс: [www.president.gov.ua/docs/Programa_reform_FINAL_]

2. Всесвітній економічний форум, 13 квітня 2010 р. Інтернет ресурс: [www.feg.org.ua/docs/Final_Ukr_2010].

3. *Антонюк В.П.* Оцінка та забезпечення розвитку людського капіталу України. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук. — Донецьк: ДНУ, 2008. — 36 с.

4. Мельник С. Куються кадри. Зайві? // Урядовий кур'єр. — 2008. — 29 лютого. — С. 18—19.

Стаття надійшла до редакції 10.06.2010 р.

УДК 311.21:331.5

З. П. Бараник, д-р екон. наук, проф. кафедри статистики,
О. А. Петухова, ст. викл. кафедри статистики,
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

НАУКОВЕ ОБГРУНТУВАННЯ ОСНОВНИХ ІНДИКАТОРІВ СТАНУ ТА РОЗВИТКУ ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ

У статті обґрунтовуються основні складові концепції ефективного функціонування ринку праці. Запропоновано індикатори стану та розвитку зайнятості населення в країні з урахуванням особливостей становлення ринкових відносин. За допомогою представлених статистичних показників можна оцінити та виміряти стан, тенденції ринку праці, а також визначити пріоритети розвитку соціально-трудових відносин у країні.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: ринок праці, зайнятість, показники, індикатори, функціонування.

В статье обосновываются основные составляющие концепции эффективного функционирования рынка труда. Предлагаются индикаторы состояния и развития занятости населения страны с учетом особенностей формирования рыночных отношений. С помощью представленных статистических показателей можно оценить рынок труда, его тенденции, а также определить приоритетные пути развития социально-трудоовых отношений в стране.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: рынок труда, занятость, показатели, индикаторы, функционирование.

The main parts of the conception of effective labour market functioning are substantiated in the article. Here you can see the indicators of the condition and development of the country people employment with a lot of differences between the ways and methods which form the market relations. With the help of the statistical parameters we can evaluate the labour market and its tendencies and also we can determine the best ways of the social and economic development in the country.

KEY WORDS: labour market, employment, parameters, indicators, functioning.